

I. fejezet. A természet után készített tanulmány	3
1. A csendélet	3
• A tárgyak formája. Tanulmányozás és szerkesztés	3
• Csendélettanulmány. Ceruzarajz	7
• Csendélettanulmány. Színes kép	8
2. A <i>portré</i>	11
• A portré megszerkesztése	12
• Portrétanulmány. Ceruzarajz és színes kép	14
3. Az emberi test arányai	16
• A művészeti kánonokról	17
• Az emberi test ábrázolása. Mozgás és kifejezőerő	19
• Az emberi test a képzőművészeti kompozícióban	21
II. fejezet. Az adott vonalhálóból kiinduló folyamatos téralakításra épített díszítőkompozíció	23
• A tárgyi elemek egymásutániségának dinamikus hatása	23
• Példák és megoldások	24
III. fejezet. Építészeti formaelemek grafikai szerkesztése	26
• Csatlakoztatások	27
1. A boltív	28
• A boltív részelemei	28
2. A <i>gótikus ablakrózsa</i>	30
IV. fejezet. A vetületi ábrázolás elemei	32
1. A pont, az egyenes és a mértani formák három képsíkos térbeli és vetületi ábrázolása	32
• Alapfogalmak. Ábrázolási rendszerek	32
• A pont ábrázolása	33
• Az egyenes ábrázolása	35
• A mértani síkidomok ábrázolása	36
2. A mértani testek három képsíkos térbeli és vetületi ábrázolása	38
• A kocka ábrázolása	38
• A hasáb ábrázolása	39
• A gúla ábrázolása	39
V. fejezet. A XX. század első felének főbb művészeti irányzatai	41
• A XX. század művészetéről	41
1. Az absztrakt művészet	43
2. A <i>pop-art</i>	45
VI. fejezet. A román művészet kimagasló képviselői a XIX. században és a XX. század első felében	47
1. A XIX. századi román művészet képviselői	47
• Az építőművészet	47
• A szobrászat	49
• A festészet	51
2. A román művészet képviselői a XX. század első felében	54
• Az építőművészet	55
• A szobrászat	56
• A festészet	59

A természet után készített tanulmány

Ceruzarajz és színes kép

A természet telis-tele van formával és látvánnyal, harmóniával és arányokkal, ritmussal és monumentalitással, amit a művész felfedez, és beépíti alkotásába. A művész a *világ szeme*, a művészet pedig a *világ tükré* – mondotta Leonardo da Vinci.

1. CSENDÉLET

A TÁRGYAK FORMÁJA. TANULMÁNYOZÁS ÉS SZERKESZTÉS

A sík vagy görbült felületektől határolt tárgyak formája lehet:

- egyszerű, szabályos mértani testekre emlékeztető forma: hasáb, henger, gömb, kúp stb. (1. ábra);
- ember által megtervezett vagy a természetben szabadon és véletlenszerűen keletkezett összetett forma, például az élővilág a maga végtelen sokaságú alakzataival (2. ábra).

Amikor természet után rajzolunk, tekintetünkben *szándék* tükröződik, az, hogy fölfedezzünk „valamit” a tanulmányozott tárggyal kapcsolatosan. Azt tanácsoljuk, hogy mielőtt elkezdenétek rajzolni, azzal a *szándékkal* vegyétek szemügyre a tárgyakat, hogy fölfedjétek hasonlóságukat az egyszerű mértani testekkel.

1. ábra

Az elején ne törődjétek a részletekkel, azok ugyanis megnehezíthetik a forma érzékelését.

Figyelem!

A mértani formákkal való összefüggések föltárása nem lehet a rajz geometrizálását szolgáló *öncél*, hanem csak *eszköz*, amely hozzásegít a forma *lényegének* a megragadásához!

A forma sajátosságaiból kiindulva megállapíthatjuk, hogy valamennyi tárgynak megvan a maga *belső rendje*, illetve *saját szerkezete*. A legbonyolultabb formákat is sikerrel ábrázolhatjátok, ha az arányok és a perspektíva törvényeit tiszteletben tartva föltárjátok ezt az egyedi szerkezetet.

2. ábra

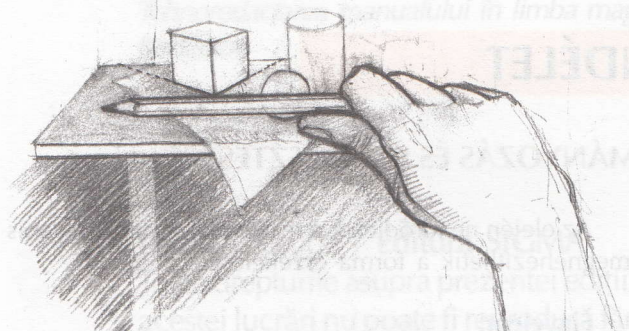
Hasáb alakú tárgyak

Az ilyen tárgyak – bútorok (3. ábra), dobozok, könyvek, kazetták stb. – megszerkesztésekor, mivel a forma sík felületekből és élekből tevődik össze, két probléma merül fel:

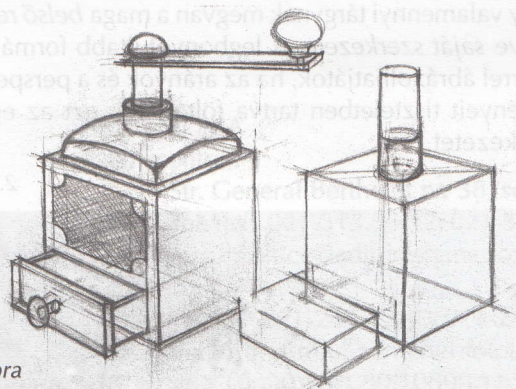
- az arányok meghatározása;
- a síkok látszólagos eltorzulása.

E két kérdés helyes megoldása végett először főlvázoljuk a forma fő vonalait, de csak a nagyobb síkfelületekkel törődünk, a részletekkel egyelőre nem. A mélységbe futó vonalak irányát a vízszintes síkkal való összehasonlítással állapítjuk meg (4. ábra).

4. ábra. Az önellenőrzés gyakorlati módszere

Miután így meghatároztuk az arányokat, valamint a síkfelületeknek a mélység felé mutató irányát, hozzálátunk a részletek kidolgozásához (5. ábra). A nagyobb síkfelületekbe foglalt részletek a perspektívában ugyanúgy torzulnak, mint azok a síkok, amelyekbe beletartoznak.

5. ábra

Gyakorlat

• Rajzoljatok le egy hasáb alakú dobozt három különböző nézetből! Kitérnie-e egyértelműen, hogy a három rajz ugyanazt a dobozt ábrázolja?

Henger alakú tárgyak

A henger a gömbbel és a kúppal együtt a forgástestek csoportjába tartozik.

E testeknek úgynevezett *forgástengelyük* van, amely azonos a *szimmetriatengelyükkel* (6 a., b. ábra).

6 a. ábra

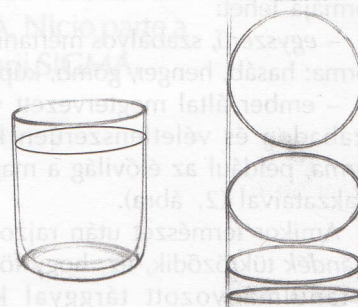

6 b. ábra

Igen sok tárgy henger alakú: a csészék, poharak, üvegek, különböző edények, lámpák, dobozok stb.

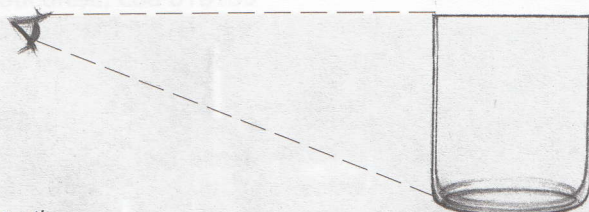
Tanulmányozzuk együtt egy átlátszó pohár formáját!

1. A kezetekben tartott poharat döntsétek meg rendre más-más szögben! Azt tapasztalhatjátok, hogy a pohár szájának és talpának alakja helyzetről helyzetre megváltozik: a *kör* fokozatosan *ellipszisé* alakul (7. ábra).

7. ábra

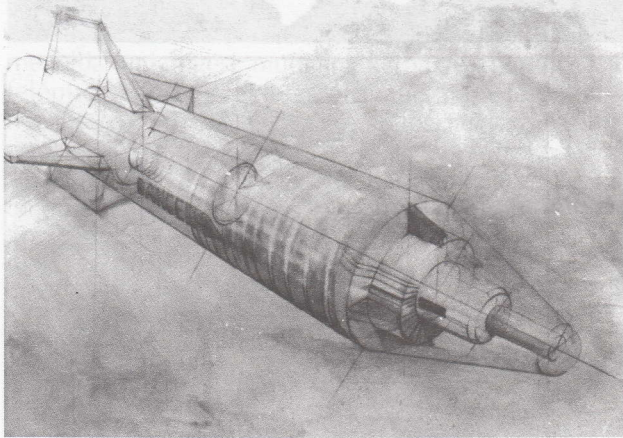
2. Emeljétek a poharat kinyújtott karral szemmagasságra! Hasonlítsátok össze a pohár szájának alakját a talpáéval a következő helyzetekben:

8. ábra

- amikor a pohár szája *egyenes vonalként* jelenik meg;
 - amikor a pohár talpa látszik *egyenes vonalnak*;
 - amikor a szája, mind a talpa azonos alakot ölt.
- Meg tudjátok magyarázni, miért különbözik a pohár szájának az alakja a talp alakjától?

Amikor egy bonyolultabb formájú henger alakú tárgyat rajzolunk (9. ábra), előbb a teljes formát vizsgáljuk meg tüzetesen különböző szögekből, hogy megértsük a felépítését. Ezután meghatározzuk az arányokat, meghúzzuk a fő körvonalakat és a szimmetriatengelyt, végül kidolgozzuk a részleteket – előbb csak halvány vonalakkal, összevetve méreteiket a teljes forma méreteivel.

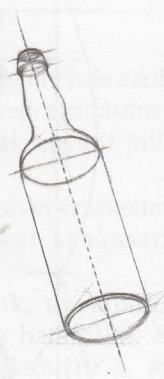

9. ábra

Bármilyen helyzetben rajzolunk le egy henger alakú tárgyat, az ellipszisek síkja minden esetben derékszöveget zár be a forgástengellyel (10. ábra).

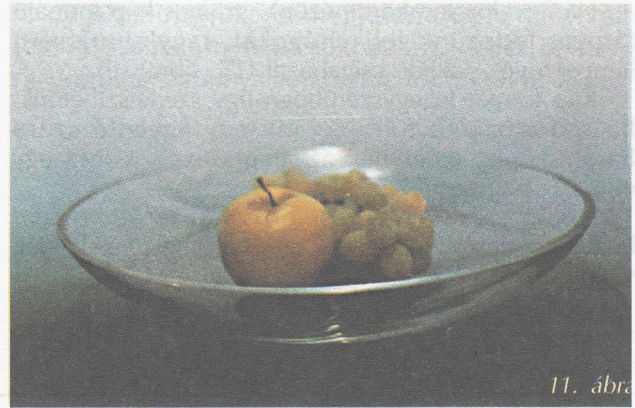
10. ábra

Gyakorlatok

- Rajzoljatok le természet után különböző formájú és nagyságú henger alakú tárgyakat!
- Vigyázzatok arra, hogy minél pontosabban adjátok vissza:
 - az arányokat;
 - az ellipszisek alakját;
 - a tárgyak szimmetrikusságát.

Gömb alakú tárgyak

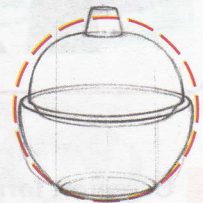

11. ábra

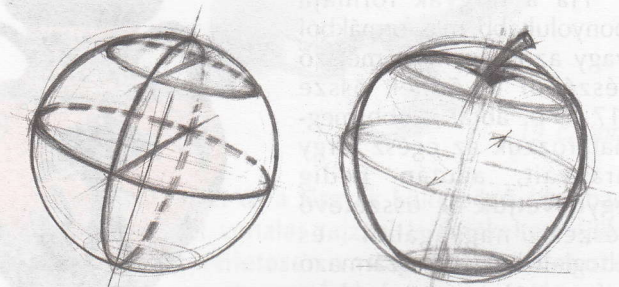
Az ilyen alakú tárgyak – alma, narancs, különféle edények (11. és 14 a., b. ábra), lámpák stb. – lerajzolását mindig azzal kezdjük, hogy fölvázoljuk a tárgyak alapformáját, a gömböt (egy kört), akkor is, ha a tárgy csak részben gömb alakú.

Ezután megfigyeljük, mennyire tér el a gömb a tanulmányozott tárgy alakjától – tehát a görbületeit, a megnyúltságát, a szelvényeit vesszük szemügyre (12., 13. ábra).

Meghatározzuk az arányokat, fölvázoljuk a forma körvonalait, végül bejelöljük a részleteket. Az ellipszisek kivetítése segít abban, hogy érzékeltessük a gömb tömegét; ellenkező esetben csupán kör alakú síkfelületet nyerünk.

12. ábra

13. ábra. Az ellipszisek kivetítése

14 a. ábra

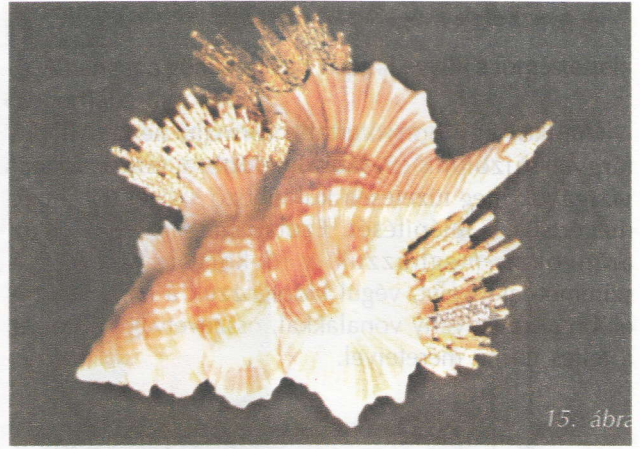
14 b. ábra

Kúp formájú tárgyak

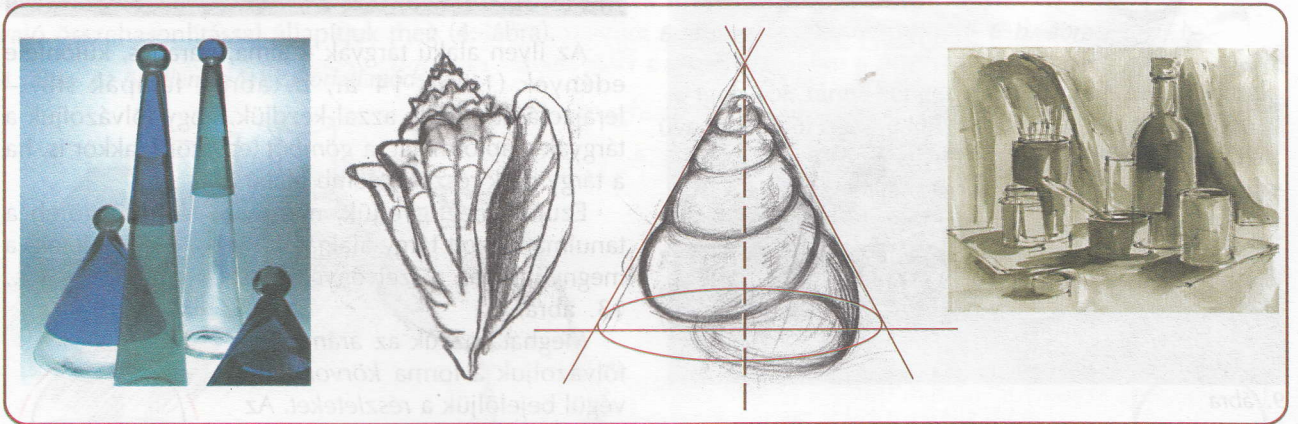
Ha figyelmesen körülnézünk, számos kúp formájú tárgyat fedezünk fel: virágokat, fagyalttölcsért, lámpaernyőt, sokféle csigaházat (15. ábra) stb.

Kúp formát legegyszerűbben úgy szerkeszthetünk, ha síkformaként fölrajzolunk egy egyenlő szárú háromszöget, amelynek az alapja azonos lesz egy ellipszis nagytengelyével.

A kúp csúcsából két lefelé tartó ferde vonalat húzunk, amelyek metszik az ellipszis nagytengelyének végpontjait.

15. ábra

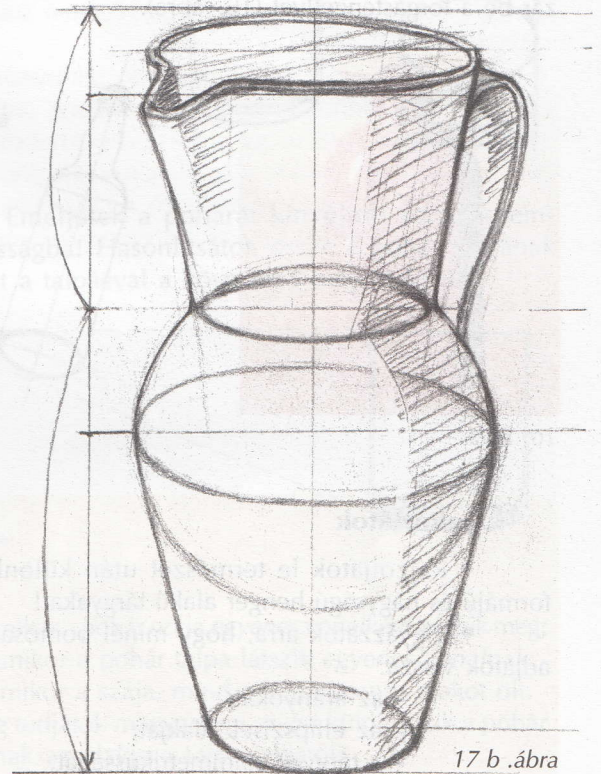
16. ábra

Összetett formájú tárgyak

Ha a tárgyak formája bonyolultabb, más formákból vagy azok egymást metsző részéből tevődnek össze (17 a, b. ábra), előbb meghatározzuk az egész tárgy arányait, azután pedig egybevetjük az összetevő részek nagyágából és elfoglalt helyéből származó arányokat.

17 a. ábra

17 b. ábra

Gyakorlatok

- Rajzoljatok természet után különféle, egyszerű és összetett formájú tárgyakat!
- Képzoljatok el és rajzoljatok le két olyan edényt, amelynek formájában megtaláljuk:
 - a gömböt és a hengert;
 - a gömböt és a kúpot.